

Associació d'Amics del Museu d'Arts, Indústries i Tradicions Populars

Jordi Pablo
President

Una Associació d'Amics entorn del Museu que Violant i Simorra fundà a Barcelona

La ciutat de Barcelona té pel que fa al patrimoni etnogràfic moltes potencialitats no del tot considerades. En el que s'ha vingut a anomenar com a Metròpolis de Barcelona, s'inclouen ara, en l'any que es vol recordar el centenari de les primeres annexions, un nombre significatiu de poblacions amb un dels conjunts més importants de vestigis, records i pervivències de cultura popular (immaterial i material) de Catalunya.

Pel que fa al Temps de treball, concretament als oficis i tallers de tradició artesanal o semifabricada, existeix un patrimoni únic, tant pel que fa a la qualitat com a la quantitat. durant les darreres dècades les administracions han tingut escadusseres iniciatives per «recuperar» oficis. D'altra banda, i pel que fa al temps de festa, s'han consolidat uns models de lleure recreant d'una manera imaginativa, amb més o menys encert, les tradicions i els mites.

La sensació generalitzada entre molts, però, és que quasi tot encara està per fer. No hi ha hagut resposta al tancament definitiu per jubilació, d'una gran quantitat de tallers, i el que és més greu, a la pèrdua de coneixements. Massa vegades s'han fet campanyes per «recuperar les artesanies» i massa poques per vincular els artesans en projectes de futur.

En aquest sentit la gestió del Centre d'Artesanies de la Generalitat ha estat en general discutible, i el que és més greu, les iniciatives des d'altres instàncies, amb alguna excepció, no han existit. Encara que sembli paradoxal, han estat les Escoles Taller de l'Inem les que han invertit més recursos, una iniciativa globalment insuficient també, per la manca de continuïtat de les accions, i pel limitat objectiu, que era donar coneixements d'artesans únicament a la població amb problemes d'escolaritat. En el fons una versió més d'aquella idea que, «si no serveix per treballar, que aprengui un ofici». On ha quedat l'esperit de l'Escola Superior dels Bells Oficis?, el de l'Escola Industrial d'abans de la Guerra? Per què l'Escola Municipal Massana no ha tingut els suports per regenerar els seus principis?

D'altra banda i pel que fa a les expressions de rituals, festes, creences i jocs, sembla com si els substractes mítics s'haguessin tan sols endiemenjat i banalitzat, també aquí, encara que sembli el contrari, està també tot per fer.

Podríem fer consideracions semblants sobre la pervivència del comerç tradicional enfront de les anomenades grans superfícies, o de les relacions entre el turisme i la cultura popular. En una concepció evolucionada de Museu, aquestes i moltes altres realitats haurien de tenir-hi una presència. En general, existeix poca reflexió sobre els coneixements populars, sobre els seus significats de present, i menys encara so-

bre el sentit avantguardista que pot assolir la cultura popular enfront de la cultura de masses.

Fa anys que sobre aquests temes, un grup divers de persones vinculades als sectors de l'art, la cultura, la comunicació, la gestió cultural i la investigació museística i universitària, hi reflexionem, discretament i conjuntament.

Abans de la guerra, a banda de les iniciatives més conegudes de l'Arxiu de Tradicions Populars o la Fundació Patxot, hi havia una sensibilitat generalitzada sobre la cultura popular. La Fira de Barcelona fou un dels llocs on d'una manera regular es projectà aquesta inquietud. El Poble Espanyol, construït amb motiu de l'exposició de l'any 1929, fou probablement la iniciativa més ambiciosa. Cinquanta-cinc diorames que estaven en l'interior de les diferents construccions, reproduïen els paisatges de les edificacions respectives, i un conjunt de tallers en actiu venien els seus productes, aquell model probablement superat, és en certa manera precursor dels parcs temàtics actuals. Aquell espai aparentment s'ha mantingut, passant però per transformacions diverses i en certa manera disperses, que n'han devaluat el sentit fins avui. Des del punt de vista museístic i de recerca, l'època més interessant fou paradoxalment, la que va dels anys quaranta als seixanta, quan amb les restes de l'exposició del 29, la farga catalana construïda al Palau de la Metal·lúrgia el 1930, i sota l'impuls d'Agustí Duran i Sam-

pere, es fundà el Museu de Industrias y Artes Populares, on Ramon Violant i Simorra i Joan Amades varen poder desenvolupar i divulgar part dels seus treballs. Malgrat les circumstàncies adverses de l'època, i gràcies a la seva personalitat, aquesta ha estat probablement una de les iniciatives més interessants que el municipi de la ciutat de Barcelona ha fet mai en aquest terreny, tant pel llegat patrimonial recollit, com pel seu àmbit d'estudi, i encara avui és una referència imprescindible. Ara per exemple, i davant dels integristes culturals és especialment oportú reivindicar, com feia Violant i Simorra, la dimensió transfronterera de la cultura popular.

Pels volts del 1960, quan Violant i Amades ja havien mort, el Museu va decaure. l'any 1962 els seus fons passen a ser la Secció Hispànica del Museu Etnològic. En els anys setanta la situació era patètica: goteres que queien directament damunt d'una de les millors col·leccions d'extvots, i una deixadesa en general greu. L'any 1981 en l'informe de la comissió per a l'estudi del futur del Museu, s'assenyalaven les inadequacions conceptuals i museogràfiques que tantes transformacions havien produït. L'any 1982, en l'intent de restituir la situació, es rebatejava amb el nom de Museu d'Arts, Indústries i Tradicions Populars. Avui, sortosament superada la situació de manca de «conservació» i amb l'adquisició d'algunes col·leccions, manca trobar en-

cara l'encaix i el sentit d'aquest patrimoni en el discurs museístic de la ciutat.

En els darrers anys la discutible renovació comercial del Poble Espanyol, va reduir substancialment la superfície del Museu, i suprimí la casa Pallaresa, on hi havia unes envellides escenificacions a base de diorames, que ara podríem titllar d'expositivament ingènues, però que eren de gran efectivitat, precursoras dels moderns sistemes expositius. Per acabar-ho d'adobar, l'aplicació de la normativa legal derivada de la Llei de museus de Catalunya ha provocat que, el que fins als anys noranta era un «Museu», ara legalment només sigui una «Col·lecció».

Barcelona necessita a finals del segle XX tant per la seva base social progressista com pel seu patrimoni de la cultura popular, ser la capdavantera d'una interpretació diferent i generativa de les tradicions, com la que es va produir ara fa un segle amb el modernisme, mes enllà de les especialitats universitàries que tracten de compartimentar els coneixements, però a partir del potencial humà dels universitaris, mes enllà dels interessos polítics o confessionals amb què sovint s'exalten les tradicions però essent especialment sensible a les preocupacions comunitàries. Essent conseqüents en qualsevol cas amb els significats del disseny, l'art i la comunicació contemporanis. Molts indicis assenyalen que després de dècades de modernitat uniformadora, els signes, les matèries, i els objectes més locals, més tradicionals, o més populars, poden ser la base d'estètiques futures. La Barcelona metropolitana té aquí un repte, i reivindicar l'obra de Violant i Simorra i del seu Museu és, més que un deure, una necessitat.

En aquest context, un grup d'amics, un grup d'opinió, ha trobat i retrobat a més amics, amb la voluntat de fer més

amics encara. De moment, *INDUSTRIARI* és el nom escollit per definir aquests propòsits en un modest butlletí físic i virtual, però això només és el principi.

Per a fer-se soci o per enviar correspondència, cal adreçar-se al mateix Museu, a l'atenció de:

Associació d'Amics del Museu d'Arts, Indústries i Tradicions Populares.
Poble Espanyol. Av. Marqués de Comillas s/n
Parc de Montjuïc
08038 Barcelona

Revistes d'antropologia de l'estat espanyol (1993, 1994 i 1995). Índex d'autors i temàtic

F. Xavier Medina
Ricardo Sánchez

Introducció

Continuem un cop més, com ja vam fer en els articles anteriors de la mateixa temàtica publicats a la *Revista d'Etnologia de Catalunya*, amb la sèrie d'assaigs bibliogràfics sobre les revistes d'antropologia i d'etnologia de l'Estat espanyol. Oferim en aquestes pàgines un recull d'articles de caire antropològic publicats durant els anys 1993 —principalment aquells que, per alguna raó, no pogueren ser publicats dins l'article anterior—, 1994 i 1995 —la nostra intenció és que, cada cop més, aquests buidatges es converteixin en més exhaustius— a la major part de les revistes d'antropologia de l'Estat espanyol.

L'assaig que aquí presentem és una continuació de l'article bibliogràfic publicat amb anterioritat; és a dir, que quan ha estat possible, el buidatge de cada una de les revistes comença allà on s'havia quedat l'anterior. Trobarem que algunes revistes han desaparegut, malauradament, del panorama de les publicacions en actiu. D'altres han canviat de nom —la qual cosa s'indica en nota a peu de pàgina a l'índex de revistes— i algunes altres han aparegut per primera vegada, la qual cosa ens corrobora que hi ha, malgrat tot, una certa renovació que indica l'aparició de nous grups de recerca i de nous interessos dins la nostra disciplina.

La màxima pretensió d'aquest article —i pensem que, fins a un cert punt, ho hem aconseguit—, com també de tots els anteriors, ja siguin es-

panyols o internacionals, és la d'esdevenir una eina pràctica de treball per a tots aquells estudiosos i persones interessats en les temàtiques i els punts de vista de l'antropologia socio-cultural.

Malgrat les estretores imposades pels condicionaments de temps i d'espai —especialment importants aquests darrers en el present article—, hem intentat d'oferir un recull tan complet com fos possible dels articles en les diferents llengües publicats en més de 50 revistes procedents de les diferents comunitats autònomes.

L'assaig es presenta dividit, com sempre, en dues parts principals: una primera, que ofereix una ordenació alfabètica per autors, i una segona que situa temàticament els diferents articles publicats durant aquests anys.

S'inclouen algunes revistes que, sense ser publicacions periòdiques de caràcter antropològic o etnològic, publiquen habitualment o han publicat en alguns dels seus números articles referits a aquestes disciplines.

Esperem que la tasca realitzada es converteixi novament en una eina útil per a tots aquells investigadors i altres persones interessats en les darreres aportacions aparegudes dintre del camp de la disciplina antropològica espanyola.

Revistes

AEC = ARXIU D'ETNOGRAFIA DE CATALUNYA (núms. 8-1990/1991 (1994), 9-1992/1993 (1994)).